

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ

नांदेड- ४३१६०६ (महाराष्ट्र)

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY

NANDED-431606, MAHARASHTRA STATE, INDIA.

Established on 17th September 1994 - Recognized by the UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC Re-accredited with 'A' Grade

ACADEMIC (1-BOARD OF STUDIES) SECTION

Phone: (02462) 229542

Fax : (02462) 229574

Website: www.srtmun.ac.in

E-mail: bos.srtmun@gmail.com

मानवविज्ञान विद्याशाखेतील पदवी
स्तरावरील तृतीय वर्षाचे CBCS Pattern
नुसारचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष
२०१८-१९ पासून लागू करण्याबाबत.

प रि प त्र क

या परिपत्रकान्वये सर्व संबंधितांना कळविण्यात येते की, दिनांक १४ जून २०१८ रोजी संपन्न झालेल्या ४१व्या मा. विद्या परिषद बैठकीतील विषय क्र.११/४१-२०१८ च्या ठरावानुसार प्रस्तुत विद्यापीठाच्या संलग्नित महाविद्यालयांतील मानवविज्ञान विद्याशाखेतील पदवी स्तरावरील तृतीय वर्षाचे खालील विषयांचे C.B.C.S. (Choice Based Credit System) Pattern नुसारचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून लागू करण्यात येत आहेत.

- १) इंग्रजी
- २) हिंदी
- ३) कन्नड
- ४) मराठी
- ५) पाली
- ६) संस्कृत
- ७) उर्दू
- ८) अर्थशास्त्र
- ९) भूगोल
- १०) इतिहास
- ११) सैनिकशास्त्र
- १२) तत्त्वज्ञान
- १३) राज्यशास्त्र
- १४) लोकप्रशासन
- १५) समाजशास्त्र

सदरील परिपत्रक व अभ्यासक्रम प्रस्तुत विद्यापीठाच्या www.srtmun.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. तरी सदरील बाब ही सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावी.

‘ज्ञानतीर्थ’ परिसर,

विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६.

जा.क्र.: शैक्षणिक-०१/परिपत्रक/पदवी-सीबीसीएस अभ्यासक्रम/
२०१८-१९/२५२

दिनांक : २५.०६.२०१८.

प्रत माहिती व पुढील कार्यवाहीस्तव :

- १) मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- २) मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ३) प्राचार्य, सर्व संबंधित संलग्नित महाविद्यालये, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ४) उपकुलसचिव, पदव्युत्तर विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ५) साहाय्यक कुलसचिव, पात्रता विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ६) सिस्टम एक्सपर्ट, यू.जी.सी. कक्ष, प्रस्तुत विद्यापीठ.

स्वाक्षरित / -

उपकुलसचिव

शैक्षणिक (१-अभ्यासमंडळ) विभाग

Swami Ramanand Teerth
Marathwada University, Nanded

B. A. Third Year 2018-19

Syllabus of Pali (Optional)

CBCS Pattern
Semester – V & VI

w.e.f. June 2018-19

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड

विषय :- पाली

पदवी अभ्यासक्रम :- सत्र पध्दती व ऐच्छिक निवड श्रेयांक पध्दती (CBCS)

बी.ए. तृतीय वर्ष - जून 2018 पासून लागू (W.e.f. June 2018)

सत्र Semester	अभ्यास पत्रिका Paper No.	अभ्यासपत्रिकेचे नाव Name of the Paper	आठवड्याच्या तासिका Lectures Per/week	एकूण तासिका Total Period	अंतर्गत मुल्यांकन Internal Evaluation (CA)	सत्र गुण Marks of Semester (ESE)	एकूण गुण Total Marks	श्रेयांक Credits
V	DSE-PAL I	मिलिन्दपन्हो व धम्मपद	04	55	35	40	75	03
	GE-PAL I	पाली साहित्याचा परिचय	04	55	35	40	75	03
	SEC-PAL III	पाली व संगणककौशल्य विकास	03	45	25	25	50	02
		Total - V	11	155	95	105	200	08
VI	DSE-PAL II	भिक्षुपातिमोक्ख व थेरगाथा	04	55	35	40	75	03
	GE-PAL II	बुध्दकालीन शिक्षणप्रणाली	04	55	35	40	75	03
	SEC-PAL IV	पाली लेखनकौशल्य विकास	03	45	25	25	50	02
		Total- VI	11	155	95	105	200	08
		Total (V & VI)	22	310	190	210	400	16
❖ DSE-PAL : Discipline Specific Elective Pali				❖ CA : Continuous Assessment				
❖ GE-PAL : Generic Elective Pali				❖ ESE : End of Semester Examination				
❖ SEC-PAL : Skill Enhancement Course Pali								

पाचवे सत्र (Semester- V)

बी.ए.तृतीय वर्ष

सत्र पध्दती

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. I

पेपरचे नांव :- मिलिन्दपद्दो व धम्मपद (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks), Credits – 03

ESE – 40 Marks, CA – 35 Marks

- उद्देश :-
1. मिलिन्दपद्दो, धम्मपद ग्रंथाचा परिचय करून देणे
  2. पाली साहित्यातील महत्त्वाच्या घटकांविषयी माहिती सांगणे
  3. राजा मिलिन्द आणि भन्ते नागसेन यांच्या कार्याचा अभ्यास करणे
  4. तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे
  5. तथागत बुद्धांच्या विचारांच्या वारसांचा अभ्यास करणे
  6. महापुरुषांनी चालवलेल्या व्यक्तीमत्व विकासांचा अभ्यास करणे
  7. धम्मपदातील नैतिक मूल्यांचा अभ्यास करणे

अ. मिलिन्दपद्दो

20 तासिका

लक्खणपद्दो

1. रथुपमाय पुग्गलविमंसन – लक्खणपद्दो – महावग्गो
2. वेदगूपद्दो – लक्खणपद्दो – विचारवग्गो
3. वायामकरणपद्दो – विमत्तिच्छेदनपद्दो
4. आचरियगुणं – मेण्डकपद्दो

ब.धम्मपद

20 तासिका

1. कोधवग्गो
2. धम्मद्ववग्गो
3. नागवग्गो
4. भिक्खुवग्गो

क.सामान्य माहिती – बुद्ध विचारांचे वारस :

10 तासिका

1. येशु ख्रिस्त, 2. मुहम्मद पैगंबर,
3. महात्मा बसवण्णा, 4. संत तुकाराम

ड. अंतर्गत परीक्षा

05 तासिका

1. वर्गातच दोन दहा-दहा गुणांची घटक चाचणी (Tests) घेणे
2. 05 मार्कांचे Seminar व दहा मार्कांची Home Assignment करून घेणे

Books for References:

1. मिलिन्दपञ्चो, संपा. आर. डी. वाडेकर, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
2. धम्मपदपालि, संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
3. मिलिन्दपञ्चो (मराठी) – डॉ. विमलकिर्ती, नागपुर
4. मिलिन्दपञ्चो (मराठी) – डॉ. सदानंद स्थविर. नागपूर
5. मिलिन्दपञ्चो.(हिंदी) – संपा. द्वारकादासशास्त्री, बौध्दभारती वाराणसी
6. धम्मपद – संपा. विमलकिर्ती, नागपूर
7. लॉर्ड बुध्दा वॉज दि फादर ऑफ येशुख्रिस्त अँड मुहम्मद पैगंबर – गुरु गोपाल चक्रनारायण
8. योध्दा संत तुकाराम – पुरुषोत्तम खेडेकर
9. मुळ तुकारामगाथा

पाचवे सत्र (Semester- V)

बी.ए.तृतीय वर्ष

सत्र पध्दती

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. I

पेपरचे नांव :- पाली साहित्याचा परिचय (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks), Credits – 03

ESE – 40 Marks, CA – 35 Marks

- उद्देश :-
1. पाली साहित्याचा परिचय करून देणे
  2. पाली साहित्यातील महत्वाच्या घटकांविषयी माहिती सांगणे
  3. तिपिटक व अनुपिटक साहित्यातील ग्रंथ समजावून सांगणे
  4. तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे
  5. बौद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास करणे

अ. विभाग

20 तासिका

1. विनयपिटक
2. सुत्तपिटक
3. अभिधम्मपिटक

ब. विभाग

15 तासिका

1. विसुद्धिमग्गो
2. वंससाहित्य
3. वज्रसुची
4. गाथासप्तशती

क. विभाग

15 तासिका

1. चार आर्य सत्य
2. आर्य अष्टांगिक मार्ग
3. प्रतीत्य समुत्पाद
4. निर्वाण

ड. अंतर्गत परीक्षा

05 तासिका

1. वर्गातच दोन दहा-दहा गुणांची घटक चाचणी (Tests) घेणे
2. 05 मार्कांचे Seminar व दहा मार्कांची Home Assignment करून घेणे

Books for References:

1. पाली साहित्य का इतिहास – भरतसिंह उपाध्याय
2. विनयपिटकपालि – संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
3. दीघनिकाय मराठी – अनु. मा. श. मोरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे,
4. पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास – डॉ. बालाजी गव्हाळे, शौर्य प्रकाशन, लातूर
5. मज्झिमनिकाय मराठी – अनु. मा. श. मोरे, सुगावा प्रकाशन, पुणे,
6. खुद्दकनिकायपालि – संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
7. थेरीगाथा मुळ पालि – इगतपुरी
8. खुद्दकनिकाय – संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
9. बुद्ध तत्वज्ञान – सिंधू डांगे
10. पाली साहित्य का इतिहास – भिक्षु धर्मरक्षित
11. पाली साहित्याचा इतिहास – तगारे, गणेश, कोल्हापूर
12. वज्रसुची – अश्वघोष
13. बौद्ध धम्माची चिंतन यात्रा – प्रा. डॉ. प्रकाश खरात

पाचवेसत्र (Semester- V)

बी.ए. तृतीय वर्ष

सत्र पध्दती

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली

पेपरचे नांव :- पाली व संगणककौशल्य विकास (SEC III)

एकूण तासिका – 45

एकूण गुण=50 (Marks), Credits – 02

ESE – 25 Marks, CA – 25 Marks

- उद्देश :-
1. पाली भाषा कौशल्याचे विविध घटक समजावून देणे.
  2. पाली भाषेतील वर्ण उच्चार करून घेणे.
  3. भाषा संभाषणासाठी संवाद व कथन कौशल्य अवगत करणे.
  4. दैनंदिन जीवनात योगा व विपश्यना ध्यान पध्दतीचे महत्व सांगून प्रात्यक्षिक करणे.
  5. आधुनिक काळात संगणकात पालीचा उपयोग करणे.

भाग – 1 लेखी (Theory)

1. भाग – 1

10 मार्क

पाली भाषेचा भारतीय भाषेवर प्रभाव
मराठी, हिंदी, संस्कृत

2. भाग – 2

10 मार्क

पाली भाषा आणि संगणक
Email, Wikipedia, ebooks, Apps,
newspapers, Magazines, Paints
Social Media, You Tube etc.

3. भाग – 3

05 मार्क

बुध्दकालीन योगा

भाग – 2 प्रात्यक्षिक (Practical)

25 मार्क

1. संगणकाचा उपयोग
2. पाली भाषा संभाषण
3. योगा प्रात्यक्षिक

सहावे सत्र (Semester- VI)

बी.ए.तृतीय वर्ष

सत्र पध्दती

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. II

पेपरचे नांव :- भिक्खूपातिमोक्ख व थेरगाथा (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks), Credits – 03

ESE – 40 Marks, CA – 35 Marks

- उद्देश :-
1. विनयपिटक ग्रंथाचा परिचय करून देणे
  2. भिक्खू पातिमोक्खातील महत्वाच्या घटकांविषयी माहिती सांगणे
  3. थेरगाथेतील नैतिक मूल्यांचा अभ्यास करणे
  4. तथागत भगवान बुद्धांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करून देणे
  5. पाली व्याकरणाचा अभ्यास करणे

अ. भिक्खूपातिमोक्ख

20 तासिका

1. पाराजिका धम्मा
2. सामग्गियदेसना धम्मा
3. अनियत धम्मा
4. निसग्गिय पाचित्तिया धम्मा

ब. थेरगाथा

20 तासिका

1. कालुदायिथेर
2. महाकच्चायनथेर
3. सुनीतथेर
4. मालुक्यपुत्तथेर

क.सामान्य माहिती (पाली व्याकरण)

10 तासिका

1. काळ
2. विभक्ती
3. समास

ड. अंतर्गत परीक्षा

05 तासिका

1. वर्गातच दोन दहा-दहा गुणांची घटक चाचणी (Tests) घेणे
2. 05 मार्कांचे Seminar व दहा मार्कांची Home Assignment करून घेणे

Books for References:

1. विनयपिटक – राहुल सांस्कृत्यायन
2. विनयपिटकपालि – ईगतपुरी
3. थेरगाथा पालि, संपा. जगदिस कस्सप – बिहार राजकियेन पालि पकासेन मंडलेन, बिहार.
4. थेरगाथा – म. गो. धडपळे
5. पालि भाषेची ओळख – डॉ. बालाजी गव्हाळे, एहि पस्सिको, पुणे
6. थेरगाथापालि , इगतपुरी
7. पाली व्याकरण – शेषराव मेश्राम, औरंगाबाद
8. पालि महाव्याकरण – भिक्खू जगदिश कश्यप
9. भिक्खू पातिमोक्ख – स्वामी द्वारकादासशास्त्री, वाराणसी

सहावे सत्र (Semester- VI)

बी.ए.तृतीय वर्ष

सत्र पध्दती

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली (ऐच्छिक) Paper No. II

पेपरचे नांव :- बुध्दकालीन शिक्षणप्रणाली (Optional)

एकूण तासिका – 55

एकूण गुण-75 (Marks), Credits – 03

ESE – 40 Marks, CA – 35 Marks

- उद्देश :-
1. प्राचीन कालीन शिक्षण पध्दतीचा अभ्यास करणे
  2. प्राचीन कालीन महत्त्वाच्या घटकांविषयी माहिती सांगणे
  3. प्राचीन कालीन निवडक शिक्षण केंद्राचा अभ्यास करणे
  4. तथागत भगवान बुध्दांच्या धम्मोपदेशाचा परिचय करुण देणे
  5. बुध्दकालीन कलेचा अभ्यास करणे

अ. प्राचीनकालीन भारतातील निवडक शिक्षणकेंद्र

20 तासिका

1. जेतवन
2. आम्रवन
3. नालन्दा
4. तक्षशिला
5. विक्रमशिला

ब. शिक्षण पध्दती

15 तासिका

1. शिक्षणाचे ध्येय व उद्देश
2. तथागत बुध्द एक आदर्श शिक्षक
3. शिक्षकाचे आदर्श जीवन
4. भिक्षुसंघाची स्थापना
5. गृहस्थी जीवनाचे आदर्श तत्व

क. सामान्य माहिती (आधुनिक बौध्द प्रचारक)

15 तासिका

1. अनागारिक धम्मपाल,
2. पी. लक्ष्मी नरसू,
3. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
4. भिक्षु संघरक्षित
5. दलाई लामा

ड. अंतर्गत परीक्षा

05 तासिका

1. वर्गातच दोन दहा-दहा गुणांची घटक चाचणी (Tests) घेणे
2. 05 मार्काचे Seminar व दहा मार्काची Home Assignment करुन घेणे

Books for References:

1. बौध्दकालीन शिक्षापध्दती – डॉ. अनिलकुमारसिंह, न्यु साकेत कॉलनी, वाराणसी
2. बौध्द शिक्षणपध्दती – संघमित्रा गोणारकर, नांदेड
3. भारतीय संस्कृतीला बुध्दधम्माचे योगदान – डॉ. भालचंद्र भास्कर, नागपूर
4. आधुनिक धम्मप्रचारक – डॉ. मालती साखरे, नागपूर
5. पाली अध्यापन पध्दती – डॉ. मालती साखरे नागपूर
6. प्राचीन बौध्द विद्यापीठ – डॉ. सी. आर. इंगळे औरंगाबाद

सहावे सत्र (Semester- VI)

बी.ए. तृतीय वर्ष

सत्र पध्दती

अभ्यासक्रम पत्रिका

विषय – पाली

पेपरचे नांव :- पाली लेखनकौशल्य विकास (SEC IV)

एकूण तासिका – 45

एकूण गुण-50 (Marks), Credits – 02

ESE – 25 Marks, CA – 25 Marks

- उद्देश :-
1. पाली संस्कार विधी समजावून घेणे
  2. भाषा संभाषणासाठी अनुवाद व लेखन कौशल्य अवगत करणे
  3. दैनंदिन जीवनात विपश्यना ध्यान पध्दतीचे महत्व सांगून प्रात्यक्षिक करणे
  4. विद्यार्थ्यांना पाली भाषेतून लेखन कौशल्य विकास आत्मसात करावयास लावणे

भाग – 1 संस्कार विधी (Theory)

1. भाग – 1

10 मार्क

संस्कार विधी कौशल्य

1. त्रिशरण व पंचशील
2. बुध्दपुजा
3. जयमंगलअट्टगाथा

2. भाग – 2

10 मार्क

1. पाली पत्रलेखन
2. पाली लघुनिबंध
3. पाली अनुवाद कौशल्य
4. पालीतील सुचना, घोषवाक्य, ध्येयवाक्य, गाथा

3. भाग – 3

05 मार्क

भारतीय बौध्द महासभा

भाग – 2 प्रात्यक्षिक (Practical)

25 मार्क

1. त्रिशरण, पंचशील कौशल्य
2. जयमंगलअट्टगाथा कौशल्य
3. लेखन कौशल्य